

LIL DUN MIKIEL XERRI

Ta' K. VASSALLO

Dun Karm, l-aqwa poeta ta' dil-Gżira,
 qassis Żebbuġi bħalek
 u bħal siebhek Saver—wiehed mid-'Diagħa
 tal-Għaqda' mal-Frañċiżi,
 u mbagħ'd Isqof ta' Malta
 taħt il-harsien u s-sedqa
 ta' ħbiebu l-godda, il-mahbubin Ingliżi —
 ħalla miktub b'tifkira
 ta' qlubitek, miftuma
 mill-ħajr u s-sebħ ta' ħutek,
 li "għall-qawwa li wrew quddiem l-egħdewwa,
 kienu jitkabbru bik Atene u Ruma".
 Imma lilek, ja Kbir, li flok f'Atene
 jew f'Ruma, twelidt fostna —
 ħutek bla qalb, Insara
 li f'dsatax-il mitt sena
 la kellna l-ħila nagħgnu Qaddis wiehed
 u lanqas ma ċċappasna
 bil-għdiem ta' ereżjarka —
 xortik ħaqritek ħaj, ħaqritek mejjet,
 u baqgħet sa dal-jum taġhtik bis-sieq.

Dun Karm — li bkiek u regħex meta la naħa
 u lanqas oħra ma sab ħagra waħda
 jew biċċa rħama mwahħla f'ħajt li tfakkar
 m'ismek sabiħ eġħmilek
 ta' qalbieni mill-kbar li ċarċar demmu
 biex Artu u ġensha u Dinħa
 ma jitgħajbux bla xerqa —
 ħalliena wkoll m'ilux, u b'qalb maqsuma
 telaq minn ħawn għal ħdejk li ġismek mgħargħar
 f'demmek hallejt għall-ġieħ u l-fidwa t'Artna
 mija u sitta u sittin sena ilu u tlieta magħhom.
 Jekk iltqajtu diġà, naħseb li stqarrek
 x'qalb kbira u taħraq għandhom
 għal nies kbar bħalu u bħalek
 il-Maltin ħutkom: kemm-il mafkar tellgħu

b'giehek f'din l-Art li tatna isimha, u lilu
 x'funerali sarulu u kemm bandieri
 nofs arblu ttellghu fit-tlettax t'Ottubru
 jew l-ghada w il-pitghada,
 meta difnuh fejn twieled,
 fuq il-bjut ta' l-ibliet u r-rhula taghna,
 u kemm sarlu quddies, u kemm maħnuqa
 kienu l-knejjes bin-nies jitolbu għal ruħu
 bhala Poeta Nazzjonali Malti!
 Jekk iltqajtu diġà, Dun Mikiel Xerri,
 u Dun Karm Psaila stqarrek
 kemm baqgħu jiftakruk u jbieterku ismek
 (tneħhi l-kittieba ta' xi tliet rumanzi)
 ħutek u ħutu u ħuti,
 naħseb li kliemu qanqlek
 u għandu mnejn ħajrek ukoll ma' ruhek
 safja u sabiħa terġa' tghaqqad ġismek
 biex tiġi ttertqu u tbiċċeru għat-tieni darba
 għall-fidwa tal-Maltin
 mhux mill-jasar ta' żmienek,
 ta' żmien il-Mislem jew Gonsalvo Monroy,
 imma minn dak ta' żmienna —
 żmien it-'talkies' u r-radjo u t-'television',
 ir-'rock 'n' roll' u ċ-'cha-cha-cha', l-uriezag,
 l-oqmra jżiġġu bin-nies madwar id-dinja,
 u l-ghodod nukleari qerridin

X'jidhirlek, Dun Mikiel, minn żminijietna
 u, aktar u aktar u aktar,
 minna, ħutek Maltin?
 Id-dinja, Professur, m'għadhiex li kienet
 fi żmienek. Saret bidla kbira kbira
 f'Artna u f'artijiet oħra
 minn żmien Napuljun 'l hawn. Minnu li l-gwerer
 ma naqsux żaru u ħarbtu bosta nħawi
 u żerġu qerda u mewt qabel ma ntemmu
 u ndifnu mishutin ma' min qanqalhom
 u min ġarrab qillithom. B'danakollu
 tistaghgeb, Dun Mikiel, x'bidla tal-ghageb
 ġiebet din l-aħħar gwerra
 f'bosta artijiet u f'Artna

wara ż-Żifna tal-Mewt li żifnu fiha
Hitler u Mussolini
mgħannqin ma' Pierre Laval u Vidkun Quisling,
mişuqa taħt għarqbejn Delano Roosevelt,
Stalin u Winston Churchill.
Ilhom issa li għabu l-'Victory Kitchens'
u magħhom il-'Black Market'. F'ħajjet Alla,
m'għadniex nieklu ħarrub u nahmu ftajjar
tal-qamħurru u nqarmcu l-ful u rroddu
jew xi ċurkett tad-deh'b jew par imsietet
għal xi wiżna patata. F'ħajjet Alla,
m'għadhiex il-qalb ittaqtaq dwar il-wasla
bil-ħniena ta' xi 'convoy' mgħobbi bl-ikel
għan-nies bil-guħ ta' dawn il-Gżejjer. Issa,
flok it-twerdin tal-*Messerschmitts* u l-bombi
nieżla jwerżqu fuq rasna mill-*Istukas*
u t-theżhiż u t-tharbit mill-'mines' tal-għadu
u l-kenn fir-reżha tal-għerien imħaffra
'l isfel fil-blat, jasal f'widnejna l-għana
u d-daqq ferieħ minn artijiet imbiegħda,
u titgħaxxaq għajnejna
bl-oħla u bl-isbah dehriet ta' nies u ħwejjeg
miġbura u miġjubin f'daqsxajn ta' ħgiega
tiqgħel bil-għageb. F'ħajjet Alla, inqatgħu
issa l-ħefa u l-irqajja', u naqas ħafna
is-serq ta' dari — għad li żdied serq ieħor,
mitmum fil-wiċċ u l-beraħ,
li l-Liġi tqis b'Negozju. Il-lum uliedna
kollha jmorru l-iskola — għalkemm, jahasra,
jidher li bosta minnhom
aktar joħorġu weraq
milli joħorġu frott. Min-naħa l-oħra,
ġensna kotor u tjiem, u b'għaqlu u b'xogħlu
għamel xi sold ukoll; infethu toroq
ġodda u wisgħin, miksija asfalt u 'tarmac',
li fuqhom jiġru ħfief eluf ta' 'light cars'
u jkarkru x-'char-a-bancs'; ħafna mill-griebeġ
ta' żmienek, Professur Dun Mikiel Xerri,
issa nbidlu fi djar jew 'flats' arjużi,
u minflok qoton u kemmun u tiben
fil-kmamar ta' l-irqad issib għamara

tghammex l-ghajnejn u twapet
 m'oghla subghajn jew tlieta u dwał u mirja
 u saqqijiet u mhaded
 rotob aktar mir-rix ; il-lum addiju
 dbielet tkarkar ma' l-art u sdieri u qliezet
 tal-fustan u l-lankè ; addiju t-terha,
 iċ-ċinetta w il-horg ; festi u xalati
 m'ghadhomx ta' darba f'sena :
 daż-żmien Imnarja dejjem,
 u Karnival kuljum!

Qlubi Professur Xerri,
 int taf li jiena (u mhux jien biss) inħobbok
 u nqimek sħih ; u taf ukoll li bhalek,
 għad li mhux daqsek, inħobb 'l Arti u 'l niesha
 u nixtiqilhom gid kif nixtieq lili,
 lil marti u lil uliedi ;
 taf li jiena, bhali sħabi
 tal-“Għaqda tal-Kittieba”,
 u kif għamel qabilna
 Mikiel Anton Vassalli,
 dhalt bla biża' fil-ġlieda u fit-taqtigha
 biex jithares il-Jedd ta' l-Ilsien Malti
 li jagħmilna nazzjon ; taf li kont wiehed,
 għalkemm ekejken u msejken,
 li ndhalt u hdimt u swejt ukoll xi haġa
 biex min kien mghattan bhali,
 imghakkes u maħqur isehħlu jaqla'
 xofftejh mit-trab u, mghannaq mal-Vangelu,
 jikseb bil-qies li haqqu, bla ma jitlef,
 mogħmi mis-sakra, il-glorja tan-Nisrani —
 il-glorja li għaliha
 int, Dun Mikiel, u tnax-il Malti ieħor
 (u min jaf kemm oħrajn ukoll qabilkom)
 ċarċartu demmkom. Int, li taf dan kollu,
 lili ma tixlinix b'mibegħda u b'għira
 għal min il-Lum u l-Bieraħ,
 fix-xaba' u fin-nuqqas, wahħduni miegħu.
 Lanqas ma tista' tlujni
 talli, fis-sewwa tiegħi,
 la nistħi u lanqas nibża'

nurik quddiem kulhadd il-qamħ u s-sifa
li bihom f'dan iż-żmien
huma mgħabbra ż-żewġ kefef tal-Miżien.

Aħfirli, Professur, jekk kliemi naqas
iroddlok kif kien xieraq
il-ħajr, is-sliem u l-qima
li f'qalbi nħoss għalik u għal dawk kollha
li għal Arthom u għal Dinhom
taw kulma kellhom u ħajjithom miegħu
bla biża' u bla tlaqliq. Aħfirli, aħfirli
talli, flok ma gbart fdalek
fil-ħgieg u d-deh'b u l-fidda
u ressaqtu għall-bews ma' xofftejn hutek
u ħuti, żidt inxerrdu
bil-kliem aħrax jew żejjed
li ċaqçaqtlek f'widnejk dwarhom u dwari
u żminijietna. Aħfirli,
w itlob 'l Alla jaħfrilna lkoll kemm aħna,
jekk taf jew tħoss li jiena u huma miegħi
il-lum qbadna triq b'oħra
u, msahħrin mit-tlellix u ċ-'cha-cha-cha',
bdilna l-Kredu mal-ghajta:
"Nitgħannqu mal-Helsien 'tul din il-ħajja,
u nobżqu tmiemha f'wiċċ l-Eternità!"